

Матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції

до тогочасних соціально-економічних умов, закріпила жорсткіші вимоги щодо форм договорів, що дало змогу стабільно розвиватись. Недоліками документа було те, що він передбачав становий характер правосуб'єктності учасників цивільно-правових відносин і відстоював інтереси шляхецького землеволодіння, відповідаючи вимогам тогочасному феодальному ладу.

Література:

1. Кодифікація цивільного законодавства на українських землях. – Т. 1/ За ред. Р.О. Стефанчука, М.О. Стефанчука. – К., 2009. – 244с.
2. Статути Великого князівства Литовського: У 3 т. – Т. 2. Статут Великого князівства Литовського 1566 року / За ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. – Одеса, 2003. – 350с.
3. Статути Великого князівства Литовського: У 3 т. – Т. 3. Статут Великого князівства Литовського 1688 року / За ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. – Одеса, 2004. – 446с.
4. Бедрій М. Становлення та розвиток інституту права власності за Литовськими статутами / Правова система, громадське суспільство та держава. – Львів, 2007. – С. 36.
5. Блажівська О. Загальні положення зобов'язального права за Литовськими статутами / Вісник прокуратури. – 2014. - №2 (152). – С. 97.
6. Василенко М. Як скасовано Литовського Статута (з історії кодифікації західно-руського та українського права) / Вибрані твори: У 3 т. – Т. 2: Юридичні праці. – К., 2006. – 299с.
7. Майкут Х. Інститут забезпечення зобов'язань на українських землях за Литовськими статутами / Часопис Київського університету права. – 2009. – № 3. – С. 68-72.

Срібна І.

(наук.кер. – доц. Лобач К. В.)

*студентка III курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

НОВОРОСІЯ ЯК ІМПЕРСЬКИЙ ПРОЕКТ 1764 РОКУ ТА СЬОГОДЕННЯ

Тема «Новоросія, як імперський проект 1764 року та сьогодення» є досить актуальною для сьогодення, вона стосується кожного не байдужого громадянина нашої держави, який не хоче бути зазомбований путінською агітацією про те, що Одеська, Харківська, Луганська, Донецька, Миколаївська, частина Херсонської областей споконвіку належала Росії. Тому священним обов'язком РФ є звільнення цих територій від українського гніту. Кожен поважаючий себе українець повинен знати витоки цієї проблеми, аби бути озброєним перед лжеінформацією.

«Новоросія» – це слово, яке на сьогодні асоціюється з подіями на Сході України, з так званою «гібридною» війною. Але яка його етимологія і чому пов'язують це поняття з реалізацією російського імперського проекту, започаткованого ще далекого 1764 року?

Так, Володимир Кубійович в «Енциклопедії українознавства» наводить таке визначення Новоросії: «Новоросія, Новоросійський край, російська урядова назва для південно-українських земель, здобутих Російською імперією коштом Запоріжжя, Криму й Туреччини; вперше виникла у зв'язку з утворенням 1764 року Новоросійської губернії. Територія Новоросії мінялася: з 1802 року охоплювала Катеринославську, Херсонську і Таврійську губернії; з 1812 також Басарабську область; на поч. ХХ ст. (аж до 1917 року) – Басарабську, Катеринославську, Херсонську, Таврійську (без Криму) і Ставропільську губернії та Область війська Донського» [2].

Дуже вичерпне дослідження здійснили історики Запорізького національного університету професори Федір Турченко і Галина Турченко, котрі в своїй книзі «Проект «Новоросія» 1764-2014 рр. Ювілей на крові» детально розглянули історичні передумови виникнення у 1764 році в Російській імперії проекту «Новоросія», а також – спроби його реалізації в царській Росії з ХVІІІ до початку ХХ століття.

Напевно дослідження проблеми, відомими істориками, зумовлено тією ситуацією, яка виникла нині в Україні. Особливо після заявпрезидента Російської Федерації, який в одному із своїх інтерв'ю, говорив: «Это Новороссия, и этот Харьков, Луганск, Донецк, Херсон, Николаев, Одесса не входили в состав Украины в царские времена. Это все территории, которые были переданы в Украину в 20-е годы советским правительством. Зачем они это сделали, Бог их знает».

Слово «Новоросія» придумала імператриця Катерина ІІ – так вона назвала губернію на півдні України. Тобто історично сформованого краю з такою назвою ніколи не було. Проте для виправдання нинішньої агресії, путінська пропаганда придумала і вбиває в голови людей легенду про те, що два історичних регіона нашої країни – Слобожанщина та Південна (Степова) Україна – колись були Новоросією, що там живе особливий, відмінний від інших етнос – зауважує професор Федір Турченко.

Насправді ці землі споконвіку заселялися в основному українцями. Перша Новоросійська губернія (1764–83 років) створена згідно з царським указом від 22 березня 1764 року як військовий округ для оборони південних кордонів Російської імперії і для контролю над Запорожжям. До її складу ввійшли Нова Сербія і Новослобідський козацький полк. Управління Новоросійською губернією складалося із 2-х департаментів – військового та цивільного, які підпорядковувалися генерал-поручику О.Мельгунову. Вся земля ділилася на 3 категорії: державна, поміщицька і військова. В адміністративно-територіальному відношенні вона поділялася на 70 округів, з яких 52 були військові, 2 – міські і 16 – слобідських. Указом від 11 червня

1764 року до складу губернії включено Українську лінію, Слов'яносербію і Бахмутську провінцію. 2 полки Слов'яносербії були перетворені на Бахмутський гусарський полк, а її територія поділена на 140 округів, з яких 82 призначалися для поселення, а решта залишалася військовими. Утворено 2 пікінерські полки — Дніпровський і Донецький, а Бахмутський козацький полк перейменовано на Луганський пікінерський. Із Києва на пониззя Дніпра переведено Молдавський гусарський полк і названо Самарським. У вересні 1764 року приєднано міста Кременчук і Власівка з навколишніми землями, 13 сотень Полтавського полку (Старосанжарівську, Новосанжарівську, Білицьку, Кобиляцьку, Сокільську, Кишеньківську, Переволочанську, Китайгородську, Орельську, Келебердянську, Нехворощанську, Маяцьку, Царичанську). Протягом 1764-1783 років її адміністративно-територіальний устрій не раз змінювався. 1775 року до Новоросійської губернії було приєднано частину земель ліквідованої Нової Січі, а Бахмутський повіт передано до складу новоствореної Азовської губернії. 1776 року Новоросійська губернія поділялася на провінції Єлизаветградську, Полтавську, Слов'янську, Херсонську та Кременчуцький повіт. Адміністративним центром Новоросійської губернії було м. Кременчук. Після приєднання Криму до Російської імперії (1783 року) Новоросійська губернія втратила військово-стратегічне значення і була ліквідована, а її територія ввійшла до складу Катеринославського намісництва[3].

Після ліквідації імператрицею Катериною II козацтва, території «Вольності Війська Запорозького» стали частиною Новоросійської губернії. Втім, спочатку в проєкті указу про її заснування фігурувало інша назва – «Катеринославська». Документ подали цариці. Вона сумнівалася, чи підписувати його в такому варіанті. Справа в тому, що європейські монархи давали заморським територіям такі ж назви, які існували в метрополії, але додавали до них слово «новий»: Нова Англія, Нова Шотландія, Нова Каледонія... Імператриця вирішила вчинити так само – закреслила «Катеринославська» і написала «Новоросійська». Ось так в 1764 році з'явилося це слово. Ця губернія проіснувала не довго, ще при Катерині II її скасували, включивши до складу Катеринославського намісництва. Після смерті цариці імператор Павло I відновив Новоросійську губернію, але вона проіснувала лише кілька років – на її місці організували три губернії з іншими назвами.

Одже, Новоросія – урядова назва в Російській імперії для південно-українських земель, що включала території анексовані Російською імперією у XVIII столітті, а саме землі Вольностей Війська Запорозького Низового, Кримського ханства та володіння Османської імперії в Північному Причорномор'ї.

Література:

1. Гуров И. Новороссия земля руссоукраинцев / И.Гуров // Обозреватель. № 2-3, февр.1992.

2. Енциклопедія українознавства. У 10-х томах. / Головний редактор Володимир Кубійович, вид. «Молоде життя» – «НТШ», м. Львів, 1996

3. Енциклопедія історії України: Т. 7: Мі-О / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во «Наукова думка», 2010. – 728 с.: іл.

Страшко А.

(наук. кер. – доц. Лобач К. В.)

студентка III курсу історичного факультету

*Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

ОРГАНИ ВЛАДИ ДРУГОЇ УНР (ДОБА ДИРЕКТОРІЇ)

Одним з пріоритетних напрямів вітчизняної науки в сучасних умовах є розробка та узагальнення широкого спектру проблем, що становлять підвалини нинішнього національного відродження України, сприяють її трансформації у справді незалежну, демократичну, правову державу. Передусім це стосується витоків, еволюції та особливостей формування української державності на різних етапах – від Київської Русі до сьогодні, в переосмисленні та висвітленні яких останнім часом відбулися суттєві позитивні зрушення.

В даному контексті неабиякого значення набуває дослідження політичної долі національних урядів у 1917-1920 рр. і, зокрема, Директорії Української Народної Республіки (УНР). Адже в діяльності останньої, як і її попередників та наступників, ніби сфокусувалося споконвічне прагнення українського народу до створення власної державності, самоідентифікації, самоутвердження. Тому аналіз і творче використання досвіду Директорії, державного утворення, в якому був закладений величезний, але, на жаль, не реалізований потенціал, може стати нині в нагоді при розбудові суверенної України, її структурних, правових, політичних та економічних засад. Все це засвідчує актуальність обраної теми.

Метою статті є з'ясування процесу становлення та організації системи органів влади Другої УНР, вивчення досвіду їх функціонування.

Після падіння гетьманського уряду законодавча і виконавча влада в Україні перейшла до Директорії Української Народної Республіки. 19 грудня 1918 року війська Директорії вступили до Києва. В. Винниченко згадав: «Директорія, розпочинаючи революцію, поставила її під прапор демократичних гасел: відновлення Української Народної Республіки, повернення всіх демократичних свобод, знищення старост і відживлення демократичних місцевих, як міських так і земських самоврядувань» [7, с. 111].